

“Yolculuk” Adlı Çocuk Kitabının Greimas’ın Göstergebilimsel Çözümlemesi ile İncelenmesi

Kübra Güran Yiğitbaşı¹

Öz

Mülteci, sığınmacı ya da göçmen olarak tanımlanan gruplar, son yıllarda medyada yardım kampanyaları ya da trajik yaşam mücadeleleri, adli vakalar, şiddet, istismar gibi negatif bağlamlarla çerçevelenen haber programları ile karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde ise bu konu, gerek coğrafi gerekse tarihî yakınlık nedeniyle dünya mediasından farklı olarak gündemin ilk sıralarında siyasal, sosyal ve insani boyutlarıyla yer almaktadır. Bununla birlikte mülteciliğin çeşitli medya mecralarında konu edilme biçimi, çağımızın ve insanlığın özgürlük, insan hakları, eşitlik, birlikte yaşama kültürü, öteki gibi pek çok kavram açısından hâlâ ciddi ve kötü bir sınav verdiği işaret etmektedir. Öte yandan, gerçek hayatta yaşanan pek çok unsurdan beslenen çocuk edebiyatının ve çocuk kitaplarının mülteciliği konu edinmesi ise, çocuk okurların bu gerçeklik karşısında doğru yönde bir farkındalık kazanarak empati gösterebilmeleri noktasında özel bir önem taşımaktadır. “Yolculuk” adlı resimli çocuk kitabı, çocuk hedef kitle için kaleme alınmış bir edebî eserin, şiddet, çatışma ve ölümü de içinde barındıran mültecilik gibi gerçek hayattan yola çıkan, aynı zamanda travmatik bir konuyu anlatımı açısından incelemeye değer bulunmuştur. Çalışmada adı geçen çocuk kitabı, aynı konuyu işleyen benzer kitaplar içinden küçük yaştaki çocukları hedeflemesi ve 12 dile çevrilerek dünya çapında yaygın bir okur kitlesine ulaşması nedeniyle seçilmiştir. Araştırmanın amacı, bir çocuk kitabında gerçekçi bir konunun, Greimas’ın göstergebilimsel yöntemiyle, eyleyenler örnekçesi ve göstergebilimsel dörtgen yardımıyla yazınsal metnin anlamını oluşturan çeşitli katmanlara ulaşip, eyleyenler ve anlatıdaki işlevleri ile bunların aralarındaki ilişki açığa çıkarılarak irdelenmesidir. Literatürde, çocuk içeriklerine ilişkin analizlerde anlatıda yer alan kişilerin işlevlerine göre betimlendiği Greimas’ın göstergebilimsel yönteminin kullanımının sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle travmatik konular diye adlandırılan ve çocuklara son derece özenli bir dil kullanılarak anlatılması gereken gerçekçi kurgularda, bu yöntemle yapılan Türkçe analizlere rastlanmamaktadır. Çözümlemede, yazınsal metindeki esenliksiz atmosfere rağmen savaş-barış, korku-umut, ayrılma-kavuşma gibi zıtlıkların bir arada kullanılmasının, hikâyede iyimser ve umutlu bir anlatım dilini hâkim kıldığı görülmüştür. Tercih edilen bu yaklaşımın, konunun şiddetten uzak ve çocuk okura uygun bir anlatım sağladığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çocuk kitapları • Resimli öyküler • Göstergebilim • Mülteciler • Savaş

a (✉) Kübra Güran Yiğitbaşı (Dr. Öğr. Ü.), Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Nişantaşı Kampüsü, Büyükciftlik Sokak, No: 6 Nişantaşı, Şişli 34365 İstanbul. Eposta: kubraguran@hotmail.com

Çocuk kitapları, çocuğa edebî bir zevk verme, okuma alışkanlığı kazandırma ve çocuğun hayal gücünü zenginleştirmenin yanında, henüz hayat tecrübesi kazanmamış okuruna gerçek hayata ilişkin bir deneyim de sunar. Günümüzde çocuklar, sayısız duruma ve olaya medya dolayımı üzerinden erken yaşlarda maruz kalmaktadır. Bu yüzden, çocuklara yönelik içeriklerde aşırı korumacı bir yaklaşımla olumsuz durumların anlatımından kaçınmak yerine, gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri bazı istenmeyen olayların çocuğun algısına ve yaşına uygun olarak konu edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, travmatik konuların çocuk hedef kitleye nasıl anlatılacağı hususu da hassasiyetle ele alınmalıdır. Bu noktada çocuk yayınlarında öne çıkan en önemli kavramlardan biri çocuğa göreliktir. Çocuğa görelik kavramından, bir çocuğun büyüme ve gelişme çağına, psikolojisine, sözcük ve kavram bilgisine, algılama düzeyine uygun duyarlılıkta bir edebiyat anlaşılmalıdır. (Şirin, 2000, s. 19)

Çocuk kitaplarında yer alan çocukların algısına ve çocuğa görelik unsurlarına uygun gerçekçi mesajlar, onların hayatın güçlüklerine karşı doğru ve dengeli bir bakış açısı geliştirebilmelerine imkân sağlayacaktır. Üstelik böylesi çocuk içerikleri, okurlarına travmatik olaylara maruz kalan kişilere yönelik empati ve bunlara ilişkin farkındalık da kazandırabilecektir.

Savaş, zorunlu göç, mültecilik gibi olumsuz süreçlerin yol açtığı insanlık dışı durumların haber ve görüntüleri, günümüzde sadece yetişkinlerin değil pek çok çocuğun da kolaylıkla ulaştığı mecralarda yayımlanmakta ve dolayısıyla çocuklar sıklıkla bu gerçeklerle yüz yüze kalmaktadır. Bir diğer deyişle çocuklar, bu gerçeklerden, çoğu zaman yetişkinlere yönelik yayınlar aracılığıyla haberdar olmaktadır. Bu nedenle çocukların algılayabilecekleri düzeyde, çocuğa göre hazırlanan içerikler büyük önem taşımaktadır. Böylelikle, çocuk gerçekliğine ve algısına uygun bir dille sunulan içerikler, çocuk okurun empati yapmasını kolaylaştırabilecek ve sansasyonel haber dili ve görüntülerinin dışında bu yaşam gerçekleriyle daha doğru bir biçimde karşılaşması sağlanacaktır.

“Yolculuk” adlı çocuk kitabı, toplumumuzun yakından tanıklık ettiği bir gerçekliği; “mültecilik” konusunu işlemektedir. Kitabın yazarı ve illüstratörü Francesca Sanna, bu hikâyeyi yazma sebebini İtalya’da bir mülteci kampında tanıştığı iki küçük kızın öyküsüne bağlamaktadır. Mültecilik gibi şiddeti, savaşı ve ölümü içeren bir konunun, çocuk hedef kitleye göre ve aynı zamanda umut veren bir tarzda anlatımı çalışma açısından önemli bir bulgudur.

Çalışmada, bir çocuk kitabında eyleyenler örnekçesi ve göstergibilimsel dörtgenin de yardımıyla, Greimas’ın çözümleme yönteminin üç ayrı düzeyi ele alınarak, anlatının derin yapısındaki anlamlara ulaşmak amaçlanmıştır. Hikâyenin Greimas’ın eyleyenler örnekçesi ve göstergibilimsel dörtgeni kullanılarak analizinin tercih edilmesinde, okurun bu şemalardan yola çıkarak anlamı üretebileceği ve çocuk okura yönelik

anlatımında özenli bir dil gerektiren pek çok gerçekçi konunun da bu şemalardaki işlev ve ilişkiler göz önünde tutularak işlenebileceği düşüncesi etkili olmuştur.

Çocuk Kitaplarında Gerçekçi Kurgular

Yaşadığımız dünyada geçen gerçek olay, mekân ve kişilerle benzerlik gösteren, okura karakterlerinin başından geçen olayların yaşanabilme ihtimalini inandırıcı bir şekilde hissettiren eserlere gerçekçi eserler denir. Gerçekçi kurgularda metnin olay örgüsü, karakterin kendi kendisi ile bir başka karakterle, karakterin toplumla ya da doğayla olan münasebeti üzerine kuruludur.

Çocuk edebiyatında ve çocuklara yönelik içeriklerde özellikle son elli yıldan beri gerçek hayatta karşılaşılabilecek üzüntü verici ve hatta kimi zaman travmatik olarak tanımlanan konulara da yer verilmektedir. Batı'da, özellikle XVIII. yüzyıldan XX. yüzyılın ortalarına kadar çocuk okurun gerçek hayatın kötücül yanlarının yansıtılmasından korunması düşüncesi yaygınken bu dönemden sonra bahsedilen düşünce neredeyse tamamen ortadan kalkmıştır. 1960-1970'li yıllarda tüm dünyada etkisini gösteren insan hakları ve doğrultusunda gelişen işçi, kadın ve azınlık hakları hareketlerinin başarı sağlaması ile çoğulcu toplum, demokrasi, kendini ötekinin yerine koyma gibi kavramların edebiyata da yansması bu durumun nedeni olarak kabul edilebilir. Bu yeni anlayış uyarınca, özellikle XXI. yüzyılın başlarından itibaren, çocuğun kötülüklerden uzak tutulması yerine, kötü olay ve durumlarla çocuğu yüzleştirmeye söz konusudur (Tüfekçi Can, 2014a, s. 120). Bu bağlamda, çocuk içerikleri, toplumsal yaşamın gerçekliği ile paralel olarak konu ve karakterler bakımından devamlı surette değişim göstermektedir. Nitekim sosyal yapının farklılaşmasıyla birlikte, modern gerçekçi eserlerde mutsuz ve dengesiz aileler, boşanma sonucu tek ebeveynli hâle gelen aileler, kadın ve erkeğin rollerinin değiştiği ve bu rollerin geçmişe göre daha çok birbirinin içine geçtiği süreçleri deneyimleyen aileler gibi konular işlenebilmektedir (Tüfekçi Can, 2014b, s. 148).

Çocuk içeriklerinde gerçekçi kurgulardan söz ettiğimizde hassas bir şekilde işlenmesi gereken konuların en önemlilerinden biri ölümdür. Ölümün ana temayı oluşturduğu çocuk kitapları XX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. Bu konu daha çok dolaylı bir anlatım içerisinde, metinde genellikle kaza sonucu, yaşlı veya hasta birisinin ölümü veya bir hayvanın ölümü üzerinden ele alınır (Aytekin, 2008, s. 92). Ölüm anlatımlarında, öncelikle ölümün insan ve yaşam gerçekliğinin bir parçası olduğunu vurgulamaya ve bunun yanı sıra melankolik ve karamsar bir dilden uzak durmaya azami bir dikkat gösterilmelidir (Şen, 2016, s. 16). Kısaca diğer travmatik konular gibi ölüm de yaşam ve çocukluk gerçekliklerine uygun bir özenle işlenmeli, yazınsal metinler çocukların duygularının istismarına kesinlikle yol açmamalıdır.

Çocuk, ebeveynlerin anlatmakta ve açıklamakta zorlandıkları konuların cevaplarını okuduğu kitaplarda buldukça kendini daha rahat hissetmeye başladığı gibi ölüm olgusu karşısında korkuları azaldığından hayatın anlamını da daha iyi kavramaya ve bu uğurda düşünceler geliştirmeye yönelir. Böylelikle ölümü kabullenirken yaşam tezini canlı tutmayı da benimseyerek içselleştirir (Aytekin, 2008, s. 91). Dolayısıyla özellikle gerçekçi konuların, çocuk okurun algı düzeyine göre ve yaşarla bağı güçlü tutacak bir dille anlatımı tercih edilmelidir.

Edebiyatın duyguları mı gerçekliği mi işleme gerektiği düşüncesinden, edebiyatın toplumsallık ve bilgi verme işlevlerinin de etkisiyle bugün gelinen noktada, gerçek hayattan yola çıkılan konulardaki çeşitliliği, örneğin edebiyat-göç ilişkisini yorumlamak mümkündür (Akgün, 2015, s. 70). İki büyük savaşın ardından dünyada yaşanan sosyal değişim, çocuk kitaplarının kahramanlarına da yansımıştır. Bireysellik ve özgürlük kavramlarının günden güne önem kazandığı ve savaşların neden olduğu göçlerin farklılıklarla dolu bir dünya yarattığı sürecin, edebiyata yansımaları ile Afrika, İspanyol, Asya kökenli çocuk karakterler kitaplarda yer almaya başlamış ve böylece çocuk edebiyatına bir göçmen çocuk tipi dâhil olmuştur (Ural, 2006, s. 899).

“Türk Çocuk Edebiyatında Göç Olgusu” adlı makalesinde Yakar, çocuk edebiyatı kapsamındaki eserlerde göç olgusunu inceleyen çalışma sayısının oldukça sınırlı olduğuna değinmiştir. Özellikle son yıllarda Suriye’deki savaş nedeniyle Türkiye’ye yoğun bir göçmen akını olmasına rağmen, bu durumun çocuk edebiyatına yansımalarıyla ilgili herhangi bir çalışmanın bulunmadığını da belirtmiştir. Bu bağlamda, Suriye’den göç eden ailelerin ve çocuklarının yaşadıklarının ne şekilde anlatıldığını, konuyla ilgili yazılmış sınırlı sayıdaki örneklerden olan “Juju” ve “Umut Sokağı Çocukları” adlı çocuk kitapları ekseninde incelemiştir (Yakar, 2017, s. 344).

Çocuk kitaplarında savaş, ölüm, göç, mültecilik ve benzeri travmatik konuların ele alınması anne ve babalar tarafından endişe verici bulunabilmektedir. Öte yandan günümüzde hemen her türlü içeriğe bilinçli ya da bilinçsiz olarak neredeyse yetişkinler kadar maruz bırakılan çocukların, olumsuz olaylardan tamamen uzak kurgulanmış metinleri gerçekçi ve inandırıcı bulmayacağı da ortadadır. Buna istinaden çocukların her gün yüz yüze kaldıkları temel sorunlara çözüm önerebilen, hayatın gerçeklerine dokunan ve bazı konularda farkındalık kazandırmayı amaçlayan kitapların, çocukların gerçek ihtiyaçlarına hitap edebileceği düşünülmelidir.

Greimas ve Göstergebilim

Göstergebilim, XX. yüzyılın başlarında İsviçreli dilbilimci Saussure’ün ve Amerikalı felsefeci Peirce’ün yaptıkları çalışmalarla gelişmiştir. Yöntem, Saussure ve Peirce’den sonra dilbilimi de içine alacak şekilde bir üst bilim olarak gelişmesini sürdürmüştür. Göstergebilimle ilgili çalışmalar yapan diğer kuramcılara kıyasla Greimas daha farklı bir yerde durmaktadır.

Greimas göstergebilimi, anlamlı bütünlere özgü anlamsal ayrılıkları, anlamsal eklemeliği, anlamın üretiliğini (anlamlama) bir üstdil aracılığıyla yeniden üretmek açıklamayı amaçlar. Bu amaçla salt bildirişim dizgelerini ya da göstergeleri değil, anlamlı bütünlere (anlamlama dizgeleri) ele alır (Rifat, 1990, s. 122). A. J. Greimas’a göre, bir söylem, temelden yüzeye doğru gelen üç ana katmanda gerçekleşir ve anlam, söylemin değişik öğelerinin eklemeliğiyle derin yapılardan başlayarak yüzey yapılarla birleşerek oluşmaktadır (Kıran ve Kıran, 2011, s. 183).

Greimas’ın oluşumunu ortaya koyduğu söylem kavramında bahsedilen üç ana katman ise kısaca şöyle açıklanabilir (Sivri ve Örkün, 2014, s. 19–20):

Betisel (söylemsel) düzey. İlk okunuşta farkedilebilecek temel bileşenlerin hangi niteliklemlerle söylemleştirdikleri sorgulanarak, anlatıdaki kişiler, zaman ve uzam temel işlevleriyle açığa çıkarılır.

Anlatsal düzey. Bu düzeyde eyleyenler ve eyleyenlerin anlatıda yerine getirdikleri işlevleri üzerinde durulur. Propp “Masalın Biçimbilimi” adını verdiği kitabında yedi tür eyleyen olduğu sonucuna varmışsa da, Greimas bunu altı eyleyene indirgemıştır:

1. Gönderen: Bir anlatıda özneyi nesneye doğru yönlendirerek, onun harekete geçmesini sağlayan eyleyendir.
2. Gönderilene: Gönderilene gönderenin muhatabı da denebilir.
3. Özne: Anlatının en önemli eyleyenidir; anlatının merkezinde yer alır.
4. Nesne: Öznenin aradığı ya da ulaşmaya çalıştığı eyleyendir.
5. Yardımcı: Öznenin nesnesine ulaşma çabasında yardım eden eyleyendir.
6. Engelleyici: Öznenin nesnesine ulaşma çabasına engel olan eyleyendir.

Anlatının bu düzeyinde anlatı izlencesinden söz etmek gereklidir. Anlatı izlencesi, yazınsal göstergebilimde, anlatının genel dokusunu ortaya koyarak eyleyenleri eylemlerine göre tanımlamakta kullanılmaktadır (Günay, 2002, s. 126).

Bir anlatı izlencesi eyletim, edinç, edim ve yaptırım olmak üzere dört evreden oluşur. Eyletim evresinde eyletici bir özne “yaptırmak” kipliği ile muhtemel öznenin bir eylemi yapmasını ister veya emreder. Edinç evresinde özne edim için gerekli şartları sağlar veya gerekli malzemeleri edinir. Bu evrede “gücü yetmek”, “bilmek”, “yapabilmek” kiplikleri belirgindir. Edim aşaması “yapmak” kipliğinin egemen olduğu ve öznenin eylemini gerçekleştirdiği evredir. Yaptırım evresinde ise gönderici, öznenin eylemini değerlendirir ve buna göre anlatı ceza ya da ödülle sonuçlanmış olur (Uçan, 2016, s. 115–116).

İzleksel düzey (Mantıksal-Anlamsal düzey). Bu düzey anlamlandırmanın en derin ve soyut düzeyidir.

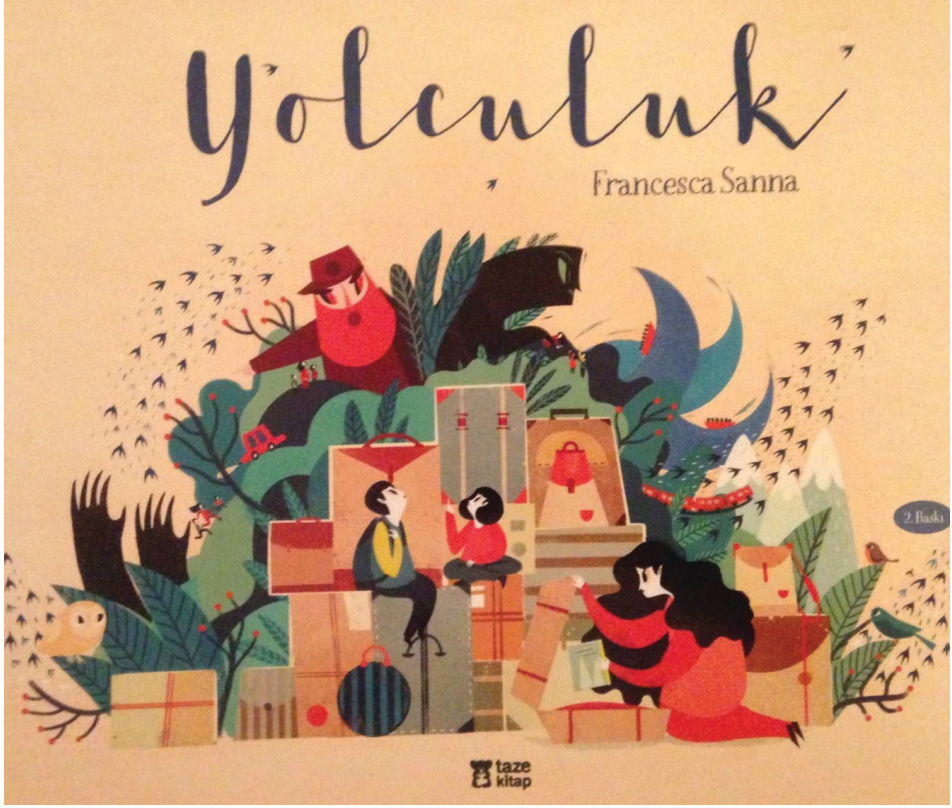
Bu aşamada, gerek betisel gerekse anlatsal düzeyde meydana çıkarılan durumların, dönüşümlerin, nesnelere, uzamların ve eyleyenlerin gösterdikleri dışında, göstermek istedikleri açısından ele alınır. İncelenen bütüncedeki anlam taşıyıcı öğeler arasındaki değişik türden ilişkilerin açığa vurulması söz konusudur. Derin yapıdaki çözümleme, biçimsel ya da belirim düzlemindeki çözümleme değil, doğrudan içerik düzeyinde yapılan bir çözümlemedir. Bir bütüncedeki görünen ya da görünmeyen, birbiriyle ilişkili anlambirinciklerin ilişkilerinin ortaya konması ile anlam belirgin hâle getirilebilecektir (Günay, 2008, s. 19). İzleksel düzeyde, simgesel öğeler ilişkilerin kesişme noktalarını işaret ederken bu noktalar arasındaki işlemler de ilişkilerin doğmasına neden olur. Çözümlemeyi matematikselleştirmek için göstergebilimsel dörtgen gibi görsel çizimler ve biçimsel dil kullanılır (Rifat, 1982, s. 18–19).

Yolculuk Kitabının Göstergebilimsel Çözümlemesi

Yayınevi Taze Kitap tarafından 5+ yaş için uygun olduğu belirtilen kitap, toplam 32 sayfadır. Kitap, 28x21 cm boyutunda ve kapağı için sert cilt tercih edilerek yayımlanmıştır (Paksu, 2017).

Kitabın ön kapağı, iç resimlemelerden bir kolajla hazırlanmıştır. Kapak görselinde kız ve erkek çocuk karakterler, Kolaj çalışmasının merkezinde, üst üste yığılmış bavul ve çantaların üzerinde oturur vaziyette şaşkın ya da endişeli olduklarını ima eden bir yüz ifadesiyle konumlandırılmıştır. Çocukların anneleri ise görselin sağ alt köşesinde görünmekte, kitabın adına bir göndermeyle yolculuk için kararlı ancak kaygılı bir duruşla eşya hazırlamakta; bir bavula kitap yerleştirmektedir. Kapak resminin en üstünde, yani “Yolculuk” adının hemen altında ise biri kızgın ve buyurgan görünüme sahip üniformalı bir resmî görevli tasviriyle diğeri ise gölge şeklinde sinsi ve kötü kişilikli hissi veren iki karakter göze çarpmaktadır. Kapak görselinde iç resimlemelerde yer alan ve yolculuğun çeşitli aşamaları ile hikâyenin hareketli atmosferine gönderme yapan araba, tren ve tekne gibi araçlar fark edilmektedir. Hikâyenin özellikle sonucuyla ilişkili önemli bir figür olan kuşlar, kitabın kapağında da anlamı tamamlayıcı bir simge olarak mevcuttur.

Kitabın tamamında resimlerin çerçevesiz ve pastel renklerle kullanıldığı görülmektedir. Greimas’ın göstergebilimsel çözümleme yöntemi, çalışmada “Yolculuk” adlı resimli çocuk kitabının yalnızca yazınsal metnine uygulanacak, metnin yüzeysel ve derinlemesine analizi yapılacaktır. Metnin yüzeysel düzeyi; betisel (söylemsel) ve anlatsal analiz ile ele alınırken derin düzeyi ise mantıksal anlamsal analiz ile açığa çıkarılacaktır.

Resim 1. “Yolculuk” adlı kitabın kapak görseli.

Yüzeysel Düzey

Betisel (Söylemsel) düzey. Betisel düzeyde anlatıdaki kişiler, zaman ve uzam temel işlevleriyle ortaya konarak, anlatıda ilk okunuşta fark edilen temel bileşenlerin hangi niteliklemlerle izlekştirildikleri belirtilir (Sivri ve Örkün, 2014, s. 19).

“Yolculuk” adlı kitabın son sayfasında “Yazarın Notu” başlıklı bölümde belirtildiğine göre yazar, farklı ülkelerden pek çok kişinin göç hikâyesini dinlemiş, İtalya’da bir mülteci kampında tanıştığı iki küçük kızın öyküsü ise bu kitabı yazmasına sebep olmuştur. Buradan hareketle, yazarın gerçek hikâyelerden esinlenerek gerçekçi bir kurgu oluşturduğu anlaşılmaktadır. Anlatıcı ile hikâyenin başkahramanı aynı kişidir. Dolayısıyla hikâyede, olayı yaşamış, olaya bizzat şahit olmuş bir anlatıcı bulunmaktadır. Nitekim birinci tekil ve birinci çoğul şahıs anlatımı metne hâkimdir. Çocuk anlatıcı, genel itibarıyla annesi ve kardeşini de dâhil ederek biz dilini, bazı cümlelerde ise ben dilini kullanmıştır. Sözcenin öznesi de çocuk karakterdir. Her ne kadar hikâyede kız ve erkek kardeşlerden hangisinin ana karakter olduğu belirtilmemişse de, kitabın görselleri anlatıcı ve ana karakterin erkek çocuk olduğunu sezdirmektedir.

Çocuk özne, hikâyenin başında istememesine rağmen, hayatta kalmak amacıyla yaşadıkları güvensiz ortamdan ayrılarak güvenli bir yuva arayışına yönelir. Güvenli bir yer arayışı sürecinde tehlikelerden korkar, kaçar, saklanır, endişe duyar ve pek çok şaşkınlık yaşar. Çocuk öznenin hikâye boyunca korkak, kararsız ve endişeli durumuna rağmen annenin cesur, kararlı ve hayata bağlı oluşu bir karşıtlığı simgelemektedir. Hikâyenin onuncu kesitinde çocuk özne, “*Annem hâlâ birlikte olduğumuz için çok şanslı olduğumuzu söyledi.*” cümlesini kullanır. Anlatıya göre, insanın sevdiği ve ailesiyle birlikteliği güvende olmayı ve umudu işaret etmektedir. Savaşın getirdiği karanlık ve kargaşanın karşısında barışı aydınlık ve umut; kısaca ailenin bir arada olması sembolize etmektedir.

Anne, hikâyede yolculuk kararını vererek çocukları ikna eden ve akabindeki kaçış sürecinde etkin rol oynayan diğer ana karakterdir. Kardeş, baba, annenin arkadaşı, muhafızlar, sınırı geçiren adam ve teknedeki insanlar ise yan karakterlerdir. Çocuk anlatıcı, güven içinde yaşadığı ülkesinden ve evinden savaş nedeniyle başka bir ülkeye/uzama kaçmak zorundadır. Anne ise, hayatta kalabilmek için bir başka ülkeye kaçma mecburiyetinden doğan yolculuğu, çocuklarına “*müthiş bir macera*” olarak nitelendirir ve çocuklarına güven vermeye çalışır. Çocuklar kendi ülkelerinden ayrılmayı hiç istemedikleri hâlde, anne çocuklarına gidecekleri ülkenin ormanlarının ve hayvanlarının fotoğraflarını gösterip, orada korkmadan yaşayabileceklerini anlatarak onları bu yolculuğa ikna eder. Böylece başlayan kaçış süreci, yazar tarafından bir yolculuk olarak adlandırılmaktadır. Anne ve çocukların çeşitli taşıtlar değiştirerek ve gizlenerek korkuyla sınıra ilerleyişleri sırasında çocuk özne, annelerinin hiç korkmadığını düşünür. Oysa hikâyenin altıncı kesitinde;

“*Ormanın derinliklerinde karanlığın içinde etraftan gelen seslerden çok korkuyordum. Ama annem bizimle beraberdi ve azıcık bile korkmuş görünmüyordu.*” anlatımını tamamlayan görselde okura, annenin korkmuyor gibi davranmakla beraber çocukları uyuduktan sonra ağladığı yansıtılmaktadır. Buna göre, çocuklarına korktuğunu belli etmemeye çalışan, mecburen gerçekleştirilen hayatta kalma mücadelesini *müthiş bir maceraya* benzeten annenin izleksel rolü, çocukları için güçlü ve cesur görünmek/olmak mecburiyetindeki bir kadın rolüdür. Anlaşıldığı üzere hikâyeye, anne ile iki çocuğunun hayatta kalmak için büyük bir korku ve endişe içinde sınırdan geçişi ile sonrasındaki tehlikeli deniz ve kara yolculuğunu da içeren bir olay örgüsünden oluşmaktadır. Bu süreçte babalarını savaşta kaybeden çocukların anneleri, güçlü, hayata bağlı ve umudunu kaybetmeyen bir karakterdir. Bir diğer ifadeyle, hikâyeye, çocuk öznenin, geçmişte güven içinde yaşadığı bir uzamdan bilmediği bir uzama kaçışını ve zorunlu yolculuğunu, anne karakterin güçlü iradesi, cesareti ve umudu yardımıyla başarmasını konu edinmiştir.

Hikâyenin dil kullanımı oldukça sadedir; kısa cümleler ve kimi benzetmelerle edebî dil oluşturulmuştur. Hikâyenin anlatıcısının çocuk olduğu dikkate alındığında, buna uygun ve gerçekçi bir dil kullanıldığı farkedilmektedir.

Zaman kullanımında, olayların başlangıcı olarak ilk kesitte; “Çünkü geçen yıl çok acayip şeyler oldu, hayatımız sonsuza kadar değişti.” cümlesiyle anlatı zamanından bir yıl öncesi betimlenmiştir. Bunun yanı sıra hikâyede *bir gün, o günden sonra, ertesi gün, günler boyunca, yol boyunca, birkaç gün ve gece daha* ifadeleriyle anlatı zamanı ortaya konmuştur. Hikâye boyunca karakterler önce bir binek araç, sonra eşya taşımak için kullanılan iki farklı araç, bisiklet, tekne ve tren ile yolculuk yaparlar. Bu taşıtların oluşturduğu sözlükbirimleri “yolculuk” ile yerdeşlik oluşturmaktadır.

Uzam anlatıda önemli bir işleve sahiptir ve bu hikâyeye, uzam değiştirme eksenine üzerine kurulmuştur. Bu çerçevede kahramanların uzam değiştirilmesi, anlatıda sürekli farklı bir taşıta gizlenerek kaçmaları şeklinde verilmekte, yolculuk boyunca değişen taşıtlar hikâyenin ritmini yükseltmektedir. Hikâye genel itibarıyla açık uzamda geçmektedir. Açık uzam hikâyede, bir çeşit yersiz yurtsuzluk, yalnızlık aynı zamanda güvensizlik simgesi olarak kullanılmaktadır. Olay örgüsü bir yolculuk üzerine kurulduğu için uzamın sık sık değiştiği fark edilmektedir. Bu uzam değiştirmeler, her sayfada değişen çeşitli taşıtlarla belirtilerek hikâyeye dinamizm katmakta, okura yolculuğun çeşitli aşamalarını göstermektedir.

Savaş ve onun yarattığı ortam, “*korkunç şeyler*” ifadesiyle nitelenirken savaşın etkisi, “*Çok geçmeden çevremizde kargaşadan başka bir şey göremez olduk.*” ve “*Sanki dünyanın bütün ışıklarını söndürüyorlardı.*” benzetmesi ile anlatılmaktadır. Bu durumda savaşın karşıtı olan barışın simgesi düzen ve aydınlık olarak belirtilebilir.

Bu bağlamda anlatıdaki genel karşıtlıklar:

Ölüm/yaşam, güvenli/güvensiz, korku/cesaret, karanlık/aydınlık, umut/umutsuzluk, savaş/barış olarak tespit edilebilir.

Anlatı, çocuk öznenin “*kuşların da güvenli bir yuva bulmak için göç ettikleri ama hiç sınır geçmek zorunda olmadıkları*” ifadesiyle son bulmaktadır. İki küçük çocuğun babalarını kaybettikleri bir savaştan, anneleri ile özgürlüğe ve güvenle yaşayabilecekleri bir ülkeye kaçışlarını konu alan bu çocuk kitabı, böylesi travmatik bir konuyu çocuk okurda olumsuz bir etki uyandırabilecek sözcük ve resimler kullanmadan anlatmaktadır.

Anlatsal düzey. Çözümlemenin bu düzeyinde, eyleyenler şeması ve anlatı izlencesi gerçekleştirilerek anlatımın işleyiş biçimi ortaya konur (Günay, 2002, s. 188).

İncelediğimiz hikâyeyi uzamsal (burası/orası), süremsel (önce/sonra), eyleyensel (ben/o) ve duyumsal (esenlikli/esenliksiz) ayrımları dikkate alarak kesitlerine ayıracağız. Buna göre:

1. Kesit. *Annem, babam, ben ve kardeşim denize çok yakın bir şehirde yaşıyoruz. Yaz aylarında hafta sonu tatillerimizi hep kumsalda geçiririz. Yani geçirdik...*

2. Kesit. Artık kumsala hiç gitmiyoruz. Çünkü geçen yıl çok acayip şeyler oldu. Hayatımız sonsuza kadar değişti. Ne mi oldu? Savaş başladı. Her gün etrafımızda korkunç şeyler olmaya başladı. Çok geçmeden çevremizde kargaşadan başka bir şey göremez olduk. Sanki dünyanın bütün ışıklarını söndürüyorlardı.

3. Kesit. Ve bir gün savaş babamı aldı. O günden sonra etrafımızdaki karanlık daha da büyüdü ve annemin endişeleri daha da arttı.

4. Kesit. Ertesi gün annemin bir arkadaşı ona insanların çoğunun şehri terk ettiğini anlattı. Başka bir ülkeye kaçmaya çalışıyorlarmış. Çok uzaklarda yüksek dağları olan bir ülkeye...

“Nasıl bir yer?” diye sorduk anneme. “Güvenli bir yer” dedi annem. “Peki orası nerede?” diye sorduk bu sefer. Bir kitaptan değişik şehirlerin fotoğraflarını gösterdi annem. Oradaki ilginç ormanları, hayvanları anlattı tek tek. Sonra iç çekerek şöyle dedi: “Oraya gideceğiz ve artık korkmadan yaşayabileceğiz.”

Hiç gitmek istemiyorduk ama annem bunun müthiş bir macera olacağını söyleyip duruyordu. Sahip olduğumuz her şeyi bavullara koyduk ve tanıdığımız herkese veda ettik.

5. Kesit. Görülmek için gece yola çıktık... ve günler boyunca gittik. Uzaklaştıkça... daha fazlasını arkamızda bırakıyorduk. Sonunda sınıra ulaştık. Önümüzde kocaman bir duvar vardı ve onu tırmanıp geçmemiz gerekiyordu.

6. Kesit. Ama HAYIR! “Sınırı geçme izniniz yok. Geri dönün!” diye bağırdı öfkeli muhafız. Gidecek hiçbir yerimiz yoktu. Üstelik çok ama çok yorgunduk. Ormanın derinliklerinde, karanlığın içinde etraftan gelen seslerden çok korkuyordum. Ama annem bizimle beraberdi ve azıcık bile korkmuş görünmüyordu. Göğsüne yaslanıp gözlerimizi kapattık ve sonunda uyuyakaldık.

7. Kesit. Öfkeli bağırlara uyandık. Muhafızlar bağıra çağıra bizi arıyorlardı. Saklanmalıydık! Çabuk! Bu taraftan diye fısıldadı annem. İyice uzaklaşana kadar durmadan koştuk.

8. Kesit. Sonra birden daha önce hiç görmediğimiz bir adamla karşılaştık. Annem adama biraz para verdi. Adam bizi sınırın diğer tarafına geçirdi. Çok karanlıktı. Kimse bizi görmemişti.

Yolculuğumuz henüz bitmedi dedi annem. Önümüzde büyük bir deniz vardı. Göz alabildiğince uzanan kocaman bir deniz... Bu denizi geçmemiz gerekiyordu.

9. Kesit. Ama bunu nasıl yapacaktık ki?

Bir sürü tanımadığımız insanla beraber küçücük bir tekneye bindik. Sıkış tıkış oturuyorduk ve her gün yağmur yağıyordu. Yol boyunca teknedekilerle birbirimize

masallar anlattık. Öyle perili prensesli masal değildi ama... Denizin altında saklanan ve teknemiz ters döndüğünde bizi yemeyi bekleyen korkunç ve tehlikeli canavarlar vardı bu masalarda.

Dalgalar büyüdükçe teknemiz daha çok sarsılıyor hiç durmadan sallanıyordu. Sanki deniz hiç bitmeyecekmiş gibiydi. Bu sefer birbirimize başka masallar anlatmaya başladık. Gitmeye çalıştığımız ülkenin yemyeşil ormanlarındaki dans eden iyilik perileri vardı masallarımızda. Bu güzel periler ülkemizdeki savaşı bitirecek tılsımlar vereceklerdi bize.

10. Kesit. O gün güneş doğarken günler sonra ilk defa karayı gördük. Teknemiz sallana sallana kıyıya doğru yanaştı. Annem hâlâ birlikte olduğumuz için çok şanslı olduğumuzu söyledi. "Burası o güvende olacağımızı söylediğin yer mi?" diye sorduk kardeşimle beraber. "Çok yaklaştık." dedi annem yorgun bir şekilde gülümseyerek.

11. Kesit. Birkaç gün ve gece daha yolculuğumuza devam ettik. Birçok sınır geçtik. Trenden başımı uzatıp gökyüzünde bizi takip ediyormuş gibi uçan kuşlara baktım...

Kuşlar da aynı bizim gibi göç ediyorlardı. Onların yolculuğu da çok uzundu ama hiç sınır geçmek zorunda değillerdi. Belki, bir gün, aynı bu kuşlar gibi, biz de yeni bir yuva buluruz. Hikâyemize baştan başlayabileceğimiz güvenli bir yuva...

Metni kesitlerine ayırdıktan sonra hikâyenin genel anlatı izlencesini belirlemek gerekmektedir.

Sözcenin öznesi ve anlatıcı, savaş nedeniyle güvensiz bir hâl alan ülkesinden ayrılmak zorunda kalan çocuk karakter olarak görülmektedir. Dolayısıyla öznenin ulaşmak istediği nesne, güvenle ve korkmadan yaşayabileceği bir ülke/yuva olmaktadır. Anlatı izlencesinin göndereni annedir. Çocuklarını savaşın etkilerinden korumak isteyen anne, onları güvenle, korkmadan yaşayabilecekleri bir ülkeye yolculuk yapmaya ikna eder. Yardımcı eyleyen, yine çocuk karakterleri yolculuk boyunca koruyan, kollayan anneleridir. Yolculukta sınırı geçmelerine kadarki sürede çeşitli kara taşıtları, sınırı geçmelerinin ardından başlayan deniz yolculuğunda tekne, son olarak da tren, yardımcı eyleyen sayılabilir. Yine, sınırı para karşılığı geçiren adam da bir diğer yardımcı eyleyen kabul edilebilir. Engelleyici, çocuğun yolculuk boyunca duyduğu korku, yoldaki tehlikeler ile muhafızlardır. Gönderilen ise yolculuk sürecinde birlikte olan ve aynı nesneye ulaşmaya çalışan çocuklar yani kız ve erkek iki kardeş ile anneleridir.

Anlatı izlencesinin eyleyenleri aşağıdaki gibidir:

Özne: Çocuk

Nesne: Güvenle yaşanacak bir yer

Gönderen: Anne

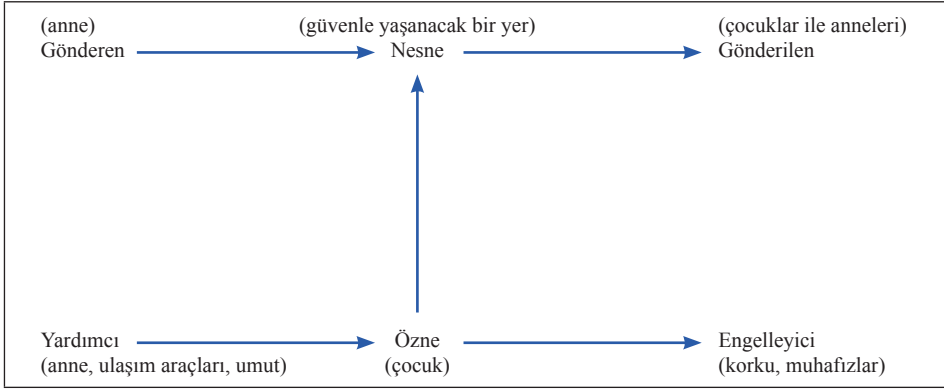
Gönderilen: Çocuklar ile anneleri

Yardımcı: Anne, ulaşım araçları, umut, sınırı geçiren adam

Engelleyici: Muhafızlar, korku, yoldaki tehlikeler

Buna göre anlatının eyleyenler örneğini ise şu şekilde oluşturabiliriz:

Şema 1.

Başlangıç. Çocuğun geçmişte ailece yaşadıkları mutlu ve güvenli bir yaz hafta sonu tatilini betimlemesiyle anlatı izlencesi başlamaktadır. Özne nesnesiyle başlangıç durumunda birlikte yani bağlaşımlı durumdadır.

Eyletim. 2. kesitte “Ne mi oldu? Savaş başladı...” ifadeleriyle başlayıp 5. kesite kadar devam eden kısımda gönderen aşaması yani özneyi bir nesneye zorlayan güç ortaya konmaktadır. Bu aşamada yaptırım kipliği egemen olup; özne nesnesine ulaştırarak yolculuk için gönderen ile sözleşme yapar.

Edinç. Çocuk, ülkesinde çıkan savaşın getirdiği ortamda babasının da ölmesinden sonra uzam değiştirmek zorundadır. Çocuk özne ile nesnesi yani güvenli bir ülke arasında bir ayrışıklık durumu bulunmaktadır. Bu aşamada anne, çocukları bu yolculuğa ikna eder; eşyalarını hazırlayıp tüm tanıdıklarına veda ederek gerekli hazırlıkları yaparlar, cesaretlerini toplayarak yolculuğa hazır hâle gelirler. 4. kesit bu aşamanın ifadesi olup, gücü yetmek, yapabilmek kiplikleri bu aşamada gözlenmektedir.

Edim. 5. kesitle birlikte başlayan kaçış yani yolculuk, edim aşamasının başlangıcıdır. Bu aşamada yapmak kipliği metne egemendir.

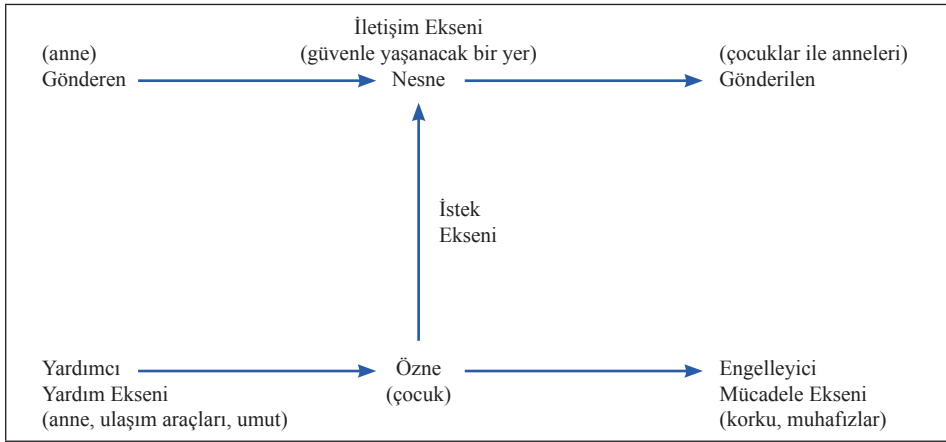
Yaptırım. 10. kesitle birlikte yolculuğun sürdüğü, tamamlanmadığı ama ailenin hâlâ bir arada olmasının büyük bir şans olduğu ifadesiyle okura öznenin farkına vardığı ödül sezdirilmektedir. Öte yandan, hikâyenin açık uçlu bir son ile bitirilmesi,

öznenin nesnesine ulaşmış ulaşmadığını belirsiz bırakmakta ve dolayısıyla öznenin nesnesiyle ayrışım durumu sürmektedir.

Başlangıç durumunda Ö V N yani çocuk özne nesnesi olan güvenli bir yuva ile bağlaşımlı durumdayken özne hikâyede, Ö Λ N durumuna dönüşmekte ve çocuk öznenin güvenli yuva arayışının sonuç kısmında da sürdüğü belirtilmektedir. Bunun yanı sıra, kesin bir sonuç kurgulanmayarak öznenin nesnesine ulaşmış ulaşmadığı okura bırakılmaktadır.

Eyleyenler örneği eyleyenler arasındaki eksenlerle birlikte şöyledir:

Şema 2.

Anlatının başında nesnesiyle beraber olan özne, savaşın başlamasıyla nesnesinden ayrı düşer. Bu nedenle istek ekseninde, çocuğun anne ve kardeşleri ile birlikte güvenli bir yuva nesnesine ulaşma isteği bulunmaktadır. Başlangıçta özne, güven içinde bir yuvaya sahip olduğundan anlatıda bağlaşımlı durum sözcüğü Ö V N hâkimdir. Savaşın başlamasıyla özne, nesnesiyle ayrışım ilişkisi Ö Λ N içine girer.

Gönderici, özneyi eyleme geçiren ve ondan daha güçlü bir eyleyendir. Bununla birlikte gönderici her zaman somut özellikler taşıyan bir kahraman ya da insan olmayabilir (Kıran ve Kıran, 2011, s. 281). İletişim ekseninde gönderici konumundaki anne, çocuklarını güvenli bir yuva arayışı için ikna ederek eyleme geçirecek ve gönderilen (alıcı) olarak yine anne ve çocukları bu eylemden yarar sağlayacaktır. Anlatıda nesneye ulaşmış ulaşmama açık uçlu bir son tercih edilerek kesin olarak belirtilmediğinden, bir ödüllendirme olup olmadığı da belirsizdir. Anlatıda, çocuklar ve annelerinin hâlâ birlikte olmalarını kendilerinin asıl şansı kabul etmekle yaşadıkları farkındalık ve tüm tehlikelere karşı hayatta kalmayı başarmaları bir ödül gibi değerlendirilebilir. Yardımcı ile özne arasında yardım eksenini ve özne ile engelleyici arasında ise mücadele eksenini bulunmaktadır. Yardımcı ile engelleyici arasındaki

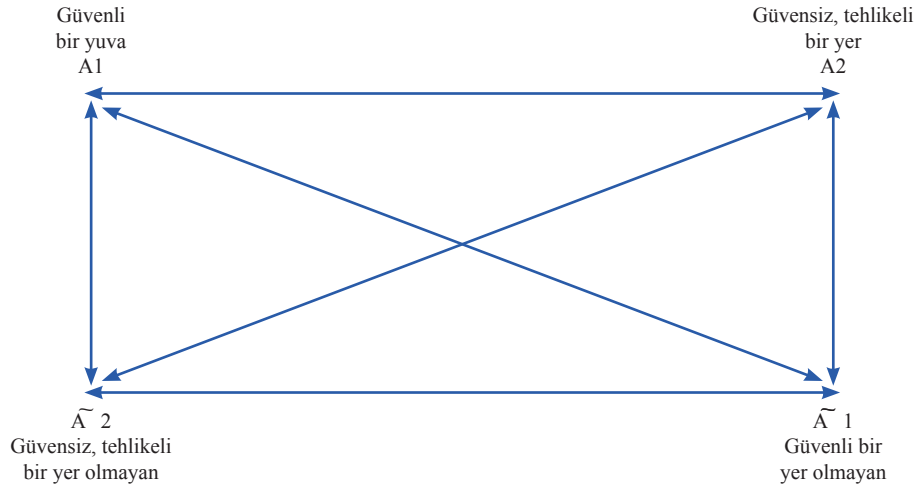
güç/iktidar eksenine göre çocuk özne ve ailesi güvenli bir yuva arayışında yardımcı eyleyenlerin yardımını alır. Yani taşıtlar, sınırı geçiren adam, umut gibi yardımcılarla özneyi engelleyen korku, muhafızlar, tehlikeler arasında bir güç/iktidar eksenine mevcuttur. Yardımcı eyleyen de engelleyici eyleyen de somut ve soyut oyuncular tarafından birlikte temsil edilmektedir.

Derin Düzey

Mantıksal-Anlamsal analiz. Bu düzey, metnin en derin düzeyini ifade eder ve çözümlemenin de son aşamasını oluşturur. Karşıtlık, içerme ve çelişkin olma durumları bu düzeyde, tüm kavramsal zıtlıkları zorunlu kılan ilişkilerin görsel biçimde yeniden sunumu olan (Kıran ve Kıran, 2010, s. 328) göstergebilimsel dörtgen yardımıyla gösterilir.

Anlama, birbiriyle ilişkili bağıntılar üzerinden ulaşıldığı gibi birbirleriyle çelişkili ve karşıt bağıntılardan da ulaşılabilir. Bağıntılar, göstergebilimsel dörtgen üzerinde kolayca gösterilebilir ve yorumlanabilir (Çakır, 2015, s. 9).

Şema 3.

Bu göstergebilimsel dörtgene göre:

Güvenli bir yer ile güvensiz, tehlikeli bir yer (A1 ve A2) arasında karşıtlık,

Güvensiz, tehlikeli bir yer olmayan ile Güvenli bir yer olmayan (A~2 ve A~1) arasında karşıtlık,

Güvenli bir yer ile Güvensiz, tehlikeli bir yer olmayan (A1 ve A~2) arasında içerme,

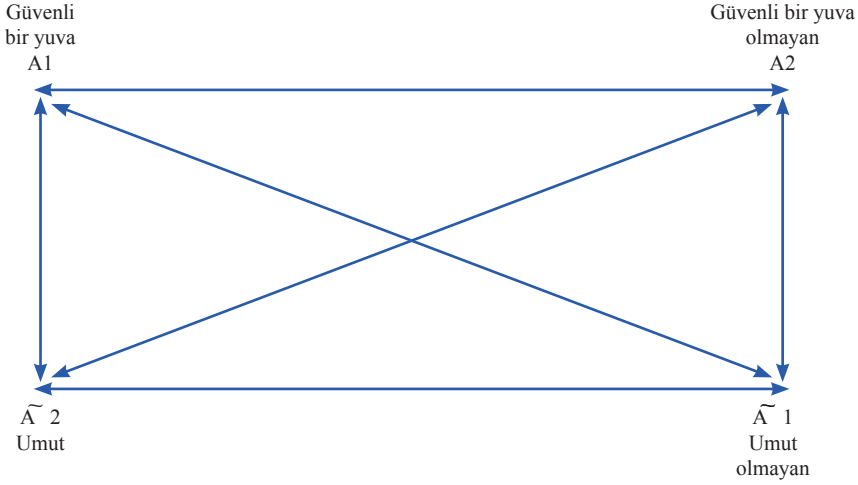
Güvenli bir yer ile Güvenli bir yer olmayan (A1 ve A~1) arasında çelişkinlik,

Güvensiz, tehlikeli bir yer ile Güvensiz, tehlikeli bir yer olmayan (A_2 ve \tilde{A}_2) arasında çelişkinlik,

Güvensiz, tehlikeli bir yer ile Güvenli bir yer olmayan (A_2 ve \tilde{A}_1) arasında içerme vardır.

Anlatımın göstergibilimsel dörtgen olarak bir başka şekilde gösterilişi ise şöyledir:

Şema 4.

Göstergibilimsel dörtgene göre:

Güvenli bir yuva ile güvenli bir yuva olmayan (A_1 ve A_2) arasında karşıtlık,

Umut ile Umut olmayan (\tilde{A}_2 ve \tilde{A}_1) arasında karşıtlık

Güvenli bir yuva ile Umut (A_1 ve \tilde{A}_2) arasında içerme,

Güvenli bir yuva ile Umut olmayan (A_1 ve \tilde{A}_1) arasında çelişkinlik,

Güvenli bir yuva olmayan ile Umut (A_2 ve \tilde{A}_2) arasında çelişkinlik,

Güvenli bir yuva olmayan ile Umut olmayan (A_2 ve \tilde{A}_1) arasında içerme vardır.

Güvenli bir yuva arayışı için yapılan korku, tehlike aynı zamanda cesaret ve umut dolu zorunlu bir yolculuğu anlatan hikâye, ilk kesitte savaştan önce çocuk ve ailesinin esenlikli bir hayatının olduğunu gösteren bir anlatım ile başlamaktadır:

“Annem babam ben ve kardeşim denize çok yakın bir şehirde yaşıyoruz. Yaz aylarında hafta sonu tatillerimizi hep kumsalda geçiririz. Yani geçirirdik...”

Birinci kesitin ikinci cümlesinde kullanılan “geçiririz” filinin, üçüncü cümlede geçmiş zaman ile “geçirdik” şeklindeki değişimi, okura hikâyenin devamında bir şeylerin olumsuz anlamda değişeceğini işaret etmektedir.

İkinci kesitte bir çocuk gözünden savaşın başlamasının ve savaş ortamının nasıl algılanıp tanımlandığına ilişkin ifadeler bulunmaktadır:

“Artık kumsala hiç gitmiyoruz. Çünkü geçen yıl çok acayip şeyler oldu. Hayatımız sonuna kadar değişti. Ne mi oldu? Savaş başladı. Her gün etrafımızda korkunç şeyler olmaya başladı. Çok geçmeden çevremizde kargaşadan başka bir şey göremez olduk. Sanki dünyanın bütün ışıklarını söndürüyorlardı”. İlk kesitte, okurda oluşturulan kahramanın hayatında bir şeylerin değişeceği izlenimine, bu kesitte “Hayatımız sonsuza kadar değişti” cümlesiyle açıklık getirilmektedir. Buna göre kesitte yer alan “acayip şeyler”, “korkunç şeyler”, “kargaşa” göstergeleri bizi çocuk öznenin anlatımı ile savaş yerdeşliğine götürmektedir.

Savaş, çocuk öznenin güvenli ve esenlikli hayatını tamamıyla değiştirir. Örneğin, yaz aylarında hafta sonu tatillerinde *hep* kumsala gidilirken *her gün etraflarında gördükleri korkunç şeyler* ve çevrelerindeki kargaşa ve bu nedenle değişen hayatlarından *ötürü artık kumsala hiç gitmezler*. İkinci kesitte, savaşın anlatımında karanlık ve aydınlık karşıtlıklarına da yer verilmektedir. *“Sanki dünyanın bütün ışıklarını söndürüyorlardı.”* cümlesiyle başlangıç durumundaki esenlikli ortam ışıkların açık olmasıyla, eseniksiz ve güvensiz ortam ise ışıkların söndürülmesi yani karanlıkta kalmak ile anlatılmaktadır. Buna göre savaş, korkunç şeylerin olduğu ve kargaşadan başka bir şeyin görülmediği, birileri bütün ışıklarını söndürdüğü için ışısız kalan; barış ise çocuğun savaştan önceki hayatını ima eden kimsenin ışıkları söndürmediği, ışıklı bir dünya imgeleriyle karşılanmaktadır.

Üçüncü kesitte, babanın ölümüne işaret eden *“Ve bir gün savaş babamı aldı.”* cümlesi, metnin derin anlamında sahip olunan bir babaya artık sahip olamama, babanın yokluğu, babadan yoksunluk olarak ifade edilebilecek anlamlarına karşılık gelmektedir. *“O günden sonra etrafımızdaki karanlık daha da büyüdü ve annemin endişeleri daha da arttı”*. Karanlık, yani ışıkların olmaması aynı zamanda savaşı, babasızlığı ve güvensizliği simgelemektedir. Hikâyede babanın yokluğu, hem annenin hem de çocukların gözüyle ailede babanın simgelediği ve dolayısıyla erkek karaktere atfedildiği anlaşılabilir güç, güven ve koruma duygusundan mahrum kalma olarak sembolize edilmektedir. Bu nedenle annenin endişeleri ve etraflarındaki karanlık daha da büyümektedir.

Dördüncü kesitte, öznenin güvenli bir yere ulaşma arayışı ve çabası açıklanmaktadır. *“Ertesi gün annemin bir arkadaşı ona insanların çoğunun şehri terk ettiğini anlattı. Başka bir ülkeye kaçmaya çalışıyorlarmış. Çok uzaklarda yüksek dağları olan bir ülkeye...”*

“Nasıl bir yer?” diye sorduk anneme. “Güvenli bir yer” dedi annem. “Peki orası nerede?” diye sorduk bu sefer. Bir kitaptan değişik şehirlerin fotoğraflarını gösterdi annem. Oradaki ilginç ormanları, hayvanları anlattı tek tek. Sonra iç çekerek şöyle dedi: “Oraya

gideceğiz ve artık korkmadan yaşayabileceğiz.” Hiç gitmek istemiyorduk ama annem bunun müthiş bir macera olacağını söyleyip duruyordu. Sahip olduğumuz her şeyi bavullara koyduk ve tanıdığımız herkese veda ettik. Bu kesitte kitabın adına göndermeyle bir yolculuk yapılacağı okura sezdirilmektedir. Ancak bu yolculuk tercih edilen sıradan bir yolculuk değil “Oraya gideceğiz ve artık korkmadan yaşayabileceğiz” ifadelerinin ima ettiği gibi korkudan kaynaklanan zorunlu bir göç ve hayata kaçıştır. Anne gitmek istemeyen çocuklarını ikna etmek için ilginç ormanların ve hayvanların olduğu şehirlerin fotoğraflarını göstererek bu yolculuğu “müthiş bir macera” olarak niteler. Gidilecek yerin nasıl bir yer olduğu sorusuna annenin verdiği “güvenli bir yer” cevabı ise, yapılan zorunlu yolculuğun asıl amacının güvensizlikten kurtulma, güven içinde korkmadan yaşama olduğunu simgelemektedir.

Beşinci kesitte okura, yolculuğun gizlice yapıldığı, aslında bu yolculuğun güvensizlikten, savaştan, ölümden kaçış olduğu ve ulaşılmak istenen güvenli yere varmanın birileri tarafından engellenebileceği hissettirilmektedir. *“Görülmemek için gece yola çıktık... ve günler boyunca gittik. Uzaklaştıkça... daha fazlasını arkamızda bırakıyorduk. Sonunda sınıra ulaştık. Önümüzde kocaman bir duvar vardı ve onu tırmanıp geçmemiz gerekiyordu”.* Bu kesitteki *sınır, kocaman bir duvar, tırmanıp geçmemiz gerekiyordu* ifadelerinin yasaklanma, kaçak duruma düşme, yasal olmayan bir şey yapma, kısaca mülteciliğe gönderme yaptığı devam eden kesitlerden anlaşılmaktadır.

Altıncı ve yedinci kesitte, mülteci ya da sığınmacıların gerçek hayatta içinde buldukları, bir yere ait olmama, gidecek bir yerden yoksunluk ve yersiz yurtsuzluk durumu belirtilmektedir. *“Ama HAYIR! “Sınırı geçme izniniz yok. Geri dönün! diye bağırdı öfkeli muhafız. Gidecek hiçbir yerimiz yoktu. Üstelik çok ama çok yorgunduk. Ormanın derinliklerinde, karanlığın içinde etraftan gelen seslerden çok korkuyordum. Ama annem bizimle beraberdi ve azıcık bile korkmuş görünmüyordu. Göğsüne yaslanıp gözlerimizi kapattık ve sonunda uyuyakaldık”.* *“Öfkeli bağırlara uyandık. Muhafızlar bağıra çağıra bizi arıyorlardı. Saklanmalıydık! Çabuk! Bu taraftan diye fısıldadı annem. İyice uzaklaşana kadar durmadan koştuk”.* Çocukların *“Ormanın derinliklerinde, karanlığın içinde etraftan gelen seslerden çok korkuyordum.”* cümlesiyle vurgulandığı üzere duydukları korkuya rağmen *“Ama annem bizimle beraberdi ve azıcık bile korkmuş görünmüyordu”* ifadesiyle belirtilen annenin aldığı korkusuz görünüm bir karşıtlık oluşturmaktadır. Öte yandan kitabın resimlemesinde annenin korktuğu ancak çocuklarına belli etmediği ve onlar uyuduktan sonra ağladığı da okura gösterilmektedir. Hikâyenin sürükleyicisi durumundaki, yolculuk kararını alan ve çocuklarını ikna eden eyleyen olarak anne; babanın yokluğunda bir yandan cesareti, koruyuculuğu, güçlü olmayı diğer yandan da sahiplenmeyi, şefkat ve umudu simgelemektedir.

Muhafızların bağırmaları karşısında annenin fısıldıyor oluşu bu kesitlerdeki diğer karşıtlığı oluşturmaktadır. Buna göre bağırış, öfkeli olma, izin vermeme, güç ve otoriteye karşılık gelmektedir. Fısıldamak, sessiz olmaya çalışmak, saklanmak ise gücü elinde bulduranlardan zayıf ve güçsüz bir konumda olmanın ve kendilerini yakalayarak zarar verebilecek kişilerden ancak kaçarak, saklanarak kurtulabilecekleri düşüncesinin göstergesidir.

Sekizinci kesitte, insan kaçakçılarının çocukları ve anneyi para karşılığında sınırın diğer tarafına geçirmeleri ve yapılan tehlikeli kara yolculuğunun ardından, büyük bir deniz kıyısına geldikleri için bu kez de denizi geçme zorunluluğu ile karşı karşıya kalmaları; *“Sonra birden daha önce hiç görmediğimiz bir adamla karşılaştık. Annem adama biraz para verdi. Adam bizi sınırın diğer tarafına geçirdi. Çok karanlıktı. Kimse bizi görmemişti.”* *“Yolculuğumuz henüz bitmedi dedi annem. Önümüzde büyük bir deniz vardı. Göz alabildiğince uzanan kocaman bir deniz... Bu denizi geçmemiz gerekiyordu”* cümleleriyle anlatılmıştır. Ancak görüldüğü gibi bu zorunlu yolculuğun aşamalarından biri olan *“Göz alabildiğince uzanan kocaman bir deniz”*i geçme zorunluluğudur. Bu gerekliliğin nasıl gerçekleştirileceğine dair bir bilgi ya da inancın ise çocuk öznedede bulunmadığı *“Ama bunu nasıl yapacaktık ki?”* cümlesinden anlaşılmaktadır:

Dokuzuncu kesite kadar çocukların sadece anneleriyle yaptıkları yolculuk, artık onlarla aynı kaderi ya da macerayı paylaşan ve bu nedenle tehlike ve korku anlamında da yalnız olmadıklarını gösteren birçok insanla birlikte devam edecektir. *“Bir sürü tanımadığımız insanla beraber küçük küçük bir tekneye bindik. Sıkış tıkaş oturuyorduk ve her gün yağmur yağıyordu”*. Deniz yolculuğunun başlarında *“Yol boyunca teknedekilerle birbirimize masallar anlattık. Öyle perili prensesli masal değildi ama... Denizin altında saklanan ve tekemiz ters döndüğünde bizi yemeyi bekleyen korkunç ve tehlikeli canavarlar vardı bu masalarda”* ifadeleriyle nitelenen korku ve tehlike içerikli masalların daha sonra perilerin yer aldığı, umut dolu ve iyimser masallara dönüştüğü görülmektedir; *“Dalgalar büyüdükçe tekemiz daha çok sarsılıyor hiç durmadan sallanıyordu. Sanki deniz hiç bitmeyecekmiş gibiydi. Bu sefer birbirimize başka masallar anlatmaya başladık. Gitmeye çalıştığımız ülkenin yemyeşil ormanlarındaki dans eden iyilik perileri vardı masallarımızda. Bu güzel periler ülkemizdeki savaşı bitirecek tılsımlar vereceklerdi bize”*. Anlatıda yer bulduğu üzere her türlü tehlike ve korkuya rağmen, güvenli bir yuvaya ulaşma amacıyla yaşanan bu kaçış sürecinde umut ve iyimserliğin en üst seviyedeki varlığı metnin derin anlamından çıkarılabilmektedir. Buna göre yaşam-ölüm karşıtlığı ile ayrılma ve kavuşmayı simgeleyen bu yolculuk boyunca hikâyenin kahramanları, duyumsadıkları tehlike, korku ve endişe oranında umut, iyimserlik ve inanç duyguları da beslemektedir.

Hikâyede kendini sürekli hissettiren umut verici ve iyimser anlatım onuncu kesitte; *“O gün güneş doğarken günler sonra ilk defa karayı gördük.”* ifadelerinde güneşin doğuşu ile gösterilmektedir. Karanlığın yok olmasıyla aydınlığın, güneşin ve ışığın varlığına yapılan vurgu ile yolculuğun amacına ulaşacağı da ima edilmektedir. *“Teknemiz sallana sallana kıyıya doğru yanaştı. Annem hâlâ birlikte olduğumuz için çok şanslı olduğumuzu söyledi. ‘Burası o güvende olacağımızı söylediğin yer mi?’ diye sorduk kardeşimle beraber: ‘Çok yaklaştık.’ dedi annem yorgun bir şekilde gülümseyerek...”* hikâyenin sonuna yaklaşıldığında anne ve çocuklarının tehlikelerle ve korkuyla dolu bir yolculuk yapmalarına rağmen, *“annem hâlâ birlikte olduğumuz için çok şanslı olduğumuzu söyledi”* sözcüğü ile asıl önemli olanın ailenin, sevdiklerinin birlikteliği olduğunun da altı tekrar çizilmektedir.

On birinci ve son kesitte hikâyenin temelini oluşturan uzam değişikliği, devinim ve sürekliliğin devam ettiği görülmektedir. *"Birkaç gün ve gece daha yolculuğumuza devam ettik. Birçok sınır geçtik. Trenden başımı uzatıp gökyüzünde bizi takip ediyormuş gibi uçan kuşlara baktım..."*

Kuşlar da aynı bizim gibi göç ediyorlardı. Onların yolculuğu da çok uzundu ama hiç sınır geçmek zorunda değillerdi. Belki, bir gün, aynı bu kuşlar gibi, biz de yeni bir yuva buluruz. Hikâyemize baştan başlayabileceğimiz güvenli bir yuva..." ifadelerinden anlaşıldığı gibi hikâye açık uçlu bir sona sahiptir ve okura hikâyedeki kahramanların *"güvenli bir yuva"* arayışının devam ettiği sezdirilmektedir. Buradan hareketle, açık uçlu son ile anlatılan hikâyenin derin anlamında, yapılan bu yolculuğun ve yaşanan sürecin yalnızca bu karakterlerle sınırlı olmadığı ve günümüzde hâlen yaşanmakta olan göç ve sığınmacı hareketliliğine gönderme yapıldığı düşünülebilir. Son kesitte geçen *"Hikâyemize baştan başlayabileceğimiz güvenli bir yuva"* ifadesi; 2. kesitteki *"Hayatımız sonsuza kadar değişti"* ifadeleriyle savaş nedeniyle sonsuza kadar değişen hayatların yeni bir hikâyeye başlamasını işaret ederken, savaşta yaşanan acıları da bitirmek, noktalamak anlamlarına işaret etmektedir.

Hikâyenin genelinde kullanılan sınır sözcüğüyle bir ülkenin bitişi kadar bir başka ülkenin ya da yerin de başlangıcı imlenmektedir. Hikâyede anlatılan yolculuk da derin anlamına inildiğinde, ayrılmak-kavuşmak, korku-umut, başlangıç-bitiş, uzaklaşmak-yakınlaşmak, durağanlık-devingenlik gibi karşıtlıkları içerisinde barındırmaktadır. Güçlünün ve tehlikelerin baskısından, esaretinden özgürlüğe, güvene kaçıışı ise hikâyenin sonunda yer alan kuşlar figüratif olarak sembolize etmektedir.

Sonuç

"Yolculuk" adlı çocuk kitabında annesi ve kardeşi ile birlikte çocuk özne, esenlikli bir durumdan, hikâyenin ikinci kesitinden itibaren savaşın başlamasıyla nesnesinden ayrı kalarak, esenliksiz bir duruma doğru dönüşüm geçirmiştir. Hikâye boyunca çocuk özne ve beraberindekilerin kendilerine tekrar güvenle ve korkusuzca yaşayabilecekleri bir yuva bulmak için yaptıkları yolculuk anlatılmaktadır. Savaş; *"geçen yıl çok acayip şeyler oldu"*, *"etrafımızda olan korkunç şeyler"*, *"çevremizde kargaşadan başka bir şey göremez olduk"*, *"sanki dünyanın bütün ışıklarını söndürüyorlardı"* ifadeleriyle belirsizlik, bilinmezlik, düzensizlik, korkutuculuk ve karanlıkla anlatılmıştır. Bu bağlamda, karanlık ve babanın yokluğu aynı zamanda güvensizlik, tehlike ve olabilecek diğer kötülükleri içermektedir. Hikâyenin temeli iki çocuk ve annelerinin muhafızlardan, düşmandan, güçlüden, babalarını onlardan alan savaştan ve kendi hayatlarına yönelik tehlikelerden kaçarak *"çok yüksek dağları"*, *"ilginç ormanları ve hayvanları olan bir ülkeye"* yani hikâyelerine baştan başlayabilecekleri bir yuvaya kavuşacakları *güvenli bir yere* yaptıkları umut yolculuğu üzerine kurulmuştur. Annenin *"müthiş bir macera"* diyerek tanımladığı, çeşitli taşıtlarda gizlenerek yaptıkları yolculuk boyunca kahramanların muhafızlar tarafından yakalanma, başka bir ülkeye gitmemeleri için engellenme ya da babaları gibi öldürülme olasılığından

kaynaklanan endişe ve korkuları okura hissettirilmektedir. Kimsesizlik, güçsüzlük, âcizlik, yersiz yurtsuzluk gibi mülteci ve sığınmacıların en sık kapıldığı duygular anlatıda; *“Sınırı geçme izniniz yok. Geri dönün! diye bağırdı öfkeli muhafız. Gidecek hiçbir yerimiz yoktu. Üstelik çok ama çok yorgunduk. Ormanın derinliklerinde, karanlığın içinde etraftan gelen seslerden çok korkuyordum”* ifadelerindeki gibi eseniksiz değerlerden oluşan göstergelerle gerçekçi bir şekilde okura iletilmiştir. Yolculuk süresince bazen bir duvar, bir sınır ya da deniz olarak karşılarında çıkan ve yaşayabilecekleri tehlikelere zemin hazırlayan engelleri hiç durmadan aşmaları gerekmektedir; *“Büyük bir deniz vardı. Göz alabildiğince uzanan kocaman bir deniz. Yol boyunca teknedekilerle birbirimize masallar anlattık. Öyle perili prensesli masal değildi ama... Denizin altında saklanan ve teknemiz ters döndüğünde bizi yemeyi bekleyen korkunç ve tehlikeli canavarlar vardı bu masallarda”*. Devinim ve süreklilik, kahramanların uzam değiştirmesiyle, sürekli yeni bir taşıtla veya araçla yola devam etmeleriyle sağlanmıştır. Hikâyenin sonlarına doğru kahramanların kara yolculuğu yerini gerçek hayatta da pek çok mültecinin yapmaya mecbur kaldığı deniz yolculuğuna bırakmıştır. *“Dalgalar büyüdüğüçe teknemiz daha çok sarsılıyor hiç durmadan sallanıyordu. Sanki deniz hiç bitmeyecekmiş gibiydi”*. Eseniksiz göstergeler kadar umut veren olumlu göstergelere de anlatıda yer verilmiştir. Bu anlatım dili ve tarzı hikâyede karamsar bir bakış açısının değil, umut dolu ve iyimser bir bakış açısının hâkim kılınmak istendiğini göstermektedir:

“Bu sefer birbirimize başka masallar anlatmaya başladık. Gitmeye çalıştığımız ülkenin yemyeşil ormanlarındaki dans eden iyilik perileri vardı masallarımızda. Bu güzel periler ülkemizdeki savaşı bitirecek tulsımlar vereceklerdi bize”.

Güneşin doğması göstergesi, biten bir günün ardından yeniden tüm dünyanın ve yaşamın canlanması, hayat bulmasını ima etmiş; *“O gün güneş doğarken günler sonra ilk defa karayı gördük”, “Teknemiz sallana sallana kıyıya doğru yanaştı.”* ifadelerinin belirttiği tehlikelerle dolu deniz yolculuğunun sona ermesi ise *“Annem hâlâ birlikte olduğumuz için çok şanslı olduğumuzu söyledi”* vurgusu ile hikâyenin umut dolu sonunu simgelemiştir. Yaşanan tüm korku, endişe ve bilinmezliklere karşın, anne ve çocukların hâlâ beraber olması yeni bir hayata başlama noktasında sahip oldukları en büyük şans olarak nitelenmektedir. *“Trenden başımı uzatıp gökyüzünde bizi takip ediyormuş gibi uçan kuşlara baktım. Kuşlar da aynı bizim gibi göç ediyorlardı. Onların yolculuğu da çok uzundu ama hiç sınır geçmek zorunda değillerdi. Belki, bir gün, aynı bu kuşlar gibi, biz de yeni bir yuva buluruz. Hikâyemize baştan başlayabileceğimiz güvenli bir yuva”*...

Hikâyenin sonunda çocuk öznenin kendi hayatları ile belirli bir yere ait olmayarak, hayatta kalmak ve yaşamlarını sürdürebilmek için göç eden kuşlar arasında kurduğu benzerlik, günümüzde ülkelerini terk etmek zorunda kalan göç yollarındaki milyonlarca insanı resmetmektedir. Göçmen, sığınmacı ya da mülteci olarak tanımlanan bu insanların tek umudu, dünyanın herhangi bir yerinde hayatlarına ve hikâyelerine *“güvenli bir yuvada”* yeniden başlayabilmektir.

Analyzing the Children's Book *The Journey* Using Greimas' Semiotic Analysis

Kübra Güran Yiğitbaşı¹

Abstract

Groups defined as refugees, asylum seekers, or immigrants have faced us in recent years through aid campaigns in the media or news programs framed in negative contexts like tragic life struggles, judicial cases, violence, and abuse. The political, humane, and social dimensions of the topic, being different from the world media, have taken place on Turkey's agenda because of both its geographical and historical proximity. The way that refugees are discussed in various media circles shows that humanity in our era is still passing a serious and nasty test in terms of many concepts like freedom, human rights, equality, coexistent culture, and beyond. Being enriched from many factors experienced in real life, meanwhile, children's books and literature on the issue of refugees' condition carry particular importance in terms of children who read being able to show empathy while gaining an awareness of this reality in the proper direction. The illustrated children's book *The Journey* is worth investigating in terms of being a literary work that takes children as the target audience; includes violence, conflict, and death; and at the same time narrates a traumatic subject drawn from real life, such as being a refugee. In the study, this children's book was chosen because of targeting small children from within similar books functioning on the same topic and, by being translated into 12 languages, for its ability to reach worldwide readership. The aim of the research is to scrutinize a realistic topic in a children's book by arriving at the various layers forming the literary meaning of the text with the help of semiotics through the example of agents using Greimas' semiotic method and exposing the agents, the functions they explain, and the relationships among them. Greimas' semiotic method, which describes the people located in the narrative according to their function, appears to have limited use in analyses related to children's content in the literature. No Turkish analyses are encountered that have been performed with this method on realistic constructs referring to traumatic issues in particular or that need to be told using highly attentive language for children. In the analysis, the use of combining contrasts like war-peace, fear-hope, and separation-union, in spite of the uneasy atmosphere of the literary text, was dominantly seen as an optimistic and hopeful language of expression in the story. This preferred perspective provides an appropriate expression for children to read that is far from the topic of violence.

Keywords

Children's books • Illustrated stories • Semiotics • Refugees • War

a (✉) Kübra Güran Yiğitbaşı (PhD), Faculty of Communication, Marmara University, Nişantaşı Kampüsü, Büyükciftlik Sokak, No: 6 Nişantaşı, Şişli, İstanbul 34365 Turkey. Email: kubraguran@hotmail.com

Received: October 13, 2017

Accepted: February 12, 2018

OnlineFirst: February 20, 2018

Copyright © 2018 • The International Refugee Rights Association • <http://mejrs.com/en>

ISSN 2149-4398 • eISSN 2458-8962

DOI 10.12738/mejrs.2018.3.1.0005 • Winter 2018 • 3(1) • 53–79

Groups defined as refugees, asylum seekers, or immigrants have faced us in recent years through aid campaigns in the media or news programs framed in negative contexts like tragic life struggles, judicial cases, violence, and abuse. The political, humane, and social dimensions of the topic, being different from the world media, have taken place on Turkey's agenda because of both its geographical and historical proximity. The way that refugees are discussed in various media circles shows that our era and humanity are still passing a serious and nasty test in terms of many concepts like freedom, human rights, equality, coexistent culture, and beyond. Being enriched from many factors experienced in real life, meanwhile, children's books and literature on the issue of refugees' condition carry particular importance in terms of children who read being able to show empathy while gaining an awareness of this reality in the proper direction.

The illustrated children's book *The Journey* is worth investigating in terms of being a literary work that takes children as the target audience; includes violence, conflict, and death; and at the same time narrates a traumatic subject drawn from real life, such as being a refugee. In the study, this children's book was chosen because of targeting small children from within similar books functioning on the same topic and, by being translated into 12 languages, for its ability to reach worldwide readership.

The aim of the research is to scrutinize a realistic topic in a children's book by arriving at the various layers forming the literary meaning of the text with the help of semiotics through the example of agents using Greimas' semiotic method and exposing the agents, the functions they explain, and the relationships among them. Greimas' semiotic method, which describes the people located in the narrative according to their function, appears to have limited use in analyses related to children's content in the literature. No Turkish analyses are encountered that have been performed with this method on realistic constructs referring to traumatic issues in particular and that need to be told using highly attentive language for children. In the analysis, the use of combining contrasts like war-peace, fear-hope, and separation-union, in spite of the uneasy atmosphere of the literary text, was dominantly seen as an optimistic and hopeful language of expression in the story. This preferred perspective provides an appropriate expression for children to read that is far from the topic of violence.

Besides children's books giving children literary pleasure, having them gain reading habits, and enriching their imagination, these books have the reader who has yet to gain life experience also live an experience related to real life. The children of today are exposed at an early age to countless events and news through the media. In this context, instead of ignoring the expression of negative situations through an overprotective approach, some unwanted events that can be encountered in real life need to be addressed as appropriate to the perception and age of the child. Similarly,

how traumatic issues will be explained to the child target audience is a matter that needs to be taken seriously. One of the most important concepts featured in children's publications is the appropriateness to the child on this point. Before understanding the concept of child appropriate, one must understand the literature on appropriate sensitivity to a child's growth and development age, psychology, word and concept knowledge, and level of perception (Şirin, 2000, p. 19).

Realistic messages appropriate to children's perceptions and elements relative to children in children's books will compare these messages with life's difficulties accurately and balanced. As such, empathy directed at people exposed to traumatic events as well as awareness of related topics will be gained by those reading children's content.

The facts are that many children these days can easily access and are exposed as much as adults to news images of refugee conditions, war, and the inhumane reasons for these. Children are often informed of these facts through adult broadcasts. Therefore, content prepared at a level the child can perceive as well as prepared appropriately for children is of great importance.

The children's book *The Journey* cultivates the topic of being a refugee, a reality witnessed close to Turkish society. Francesca Sanna, the author and illustrator of the book, connects her reason for writing this story to the tale of two little girls that she had met at a refugee camp in Italy. One important finding in terms of the study is that the narrative is of a topic that contains violence, war, and death, as the situation is that of being a refugee, and at the same time in a way gives hope in accordance with the target audience of children.

The study aims to arrive at the meanings, aside from those that have been mentioned, that can be extracted from the deep structure of the narrative in three levels of Greimas' analysis method by forming a semiotic square in the literary text of the child's book through a sampling of its agents. In choosing to analyze the story using Greimas' sampling of agents and semiotic square, processing the reader's thoughts can be effective by starting from these schemes and introducing the functions and relationships in the many realistic issues of these schemes, which require careful language in the narrative to generate meaning to the child reader.

Works that show similarities with actual events, locales, and people in the world we live and that convincingly have the reader feel the possibility that the events characters face can happen are called realistic works. In realistic fiction, the plot of the text is based on the character struggle, through the character's self or another character, with society or nature. Children's literature and content directed at children have included topics that can be encountered in real life, especially in the last fifty years, and which can sometimes be called traumatic and saddening, too. While the

thought of protecting children from bad things was common especially from the 18th to the mid-20th century, since the middle of the 20th century, this idea has been almost entirely done away with. Also, the reflection of concepts in the literature like pluralistic societies, democracy, and putting yourself in the place of another with the success of movements like human rights and workers, women, and minority rights that were impactful all over the world in the 1960s and 70s are seen as the reasons for this. According to this new understanding, instead of keeping children away from bad things, this issue became having the child be confronted with bad events and situations (Tüfekci Can, 2014a, p. 120). In this context, topics and characters in children's content show continuous change in parallel with the reality of social life.

Addressing the issues in children's books that focus on problems like war, death, immigration, and being a refugee can be found alarming by parents. On the other hand, texts that completely edit out negative events that children can face, these days being consciously and unconsciously exposed almost as much as adults to all kinds of content, may not be found realistic or convincing. In contrast, books that can offer solutions to the basic issues children face every day, that touch upon the realities of life, and that aim to raise awareness on specific issues will be able to address children's real needs.

Semiotics was developed in the early 20th century through studies performed by Swiss linguist Saussure and American philosopher Peirce. The method continued to develop as a top science, also including linguistics after Saussure and Peirce. Greimas brought it to a different location through comparison to other theorists performing studies related to semiotics.

Greimas semiotics aims to explain significant integral semantic differences, semantic articulations, and the production of meaning (signification) by reproducing through meta-language. For this purpose, it does not handle pure information strings or displays but rather meaningful totals (meaningful sequences; Rifat, 1990, p. 122). According to A. J. Greimas, a discourse is formed in three main layers, uniting surface structures by starting from deep structures by reintegrating the meaning of the different elements of the discourse (Kıran & Kıran, 2011, p. 183).

The three main layers emphasized in the concept of discourse that Greimas revealed in his formation can be explained briefly as (Sivri & Örkün, 2014, pp. 19–20):

The Figurative (Discursive) Level. By questioning what the basic components that can be recognized in the first reading are discoursing, the people in the narrative are revealed through the basic functions of time and space.

Narrative Level. This level focuses on the agents and what they bring, rather than what they narrate. Even though Propp had reached the result that there are seven types of agents in his book *Morphology of the Folktale*, Greimas reduced it to six agents:

1. Sender: The agent, by directing the subject straight to the object, gives rise to its actions.
2. The receiver: This agent can be called the addressee of the sender to what is being sent.
3. Subject: The most important agent of the narrative, it occurs at the center of the narrative.
4. Object: The agent is what the subject seeks or tries to reach.
5. Helper: The agent that helps the subject in its effort to reach the object.
6. Opponent: The agent that blocks the subject from reaching the object.

Mentioning the narrative schedule is necessary at this level of the narrative (Günay, 2002, p. 126). The narrative schedule is used in literary semiotics to describe the agents according to their action by revealing the general thread of the narrative.

A narrative schedule consists of four phases: manipulation, acquirement, deed, and imposition. In the phase of manipulation, the instigator wants or orders the possible subject to perform an action through the modal of “making” the subject. At the stage of acquirement, the subject provides the necessary conditions for the deed or obtains the necessary materials. The modals of “having power,” “knowing,” and “being able to do” are in this stage. The stage of deed is where the modal of “doing” is dominant and the subject realizes the action. The phase of imposition is where the sender evaluates the action of the subject and the narrative concludes with the punishment or prize accordingly (Uçan, 2016, pp. 115–116).

The final stage of the analysis is the Deep level of logical-semantic analysis.

In the children's book *The Journey*, the child subject, together with the mother and sibling, is transformed from a state of well-being directly to a state of discomfort by remaining apart from the object with the start of the war from the story's second section. Throughout the story, the journey is explained as what the child subject and those accompanying do to find a home where they can live in safety for themselves again without fear. The war is narrated through uncertainty, unknowingness, irregularity, fearfulness, and darkness with the expressions “something terrible happened last year,” “horrible things happened around us,” “we cannot see anything around us but turbulence,” and “it's as if they are turning off all the lights in the world.” In this context, darkness and the lack of the father are at the same time like news of insecurity, danger, and other bad things. Where the two children and mothers, who the story is based on, will be able to begin from, namely, “very high mountains,” and “a country with interesting forests and animals,” in other words, the start in their stories, is established over the journey they make in their hope of finding a safe home by escaping from the guards, enemy, the powerful, and the war that took their

fathers from them. Throughout the journey, which the mother describes as “a dreadful adventure” made while concealed in various vehicles, the reader is intimidated with the concern and fear of being blocked or killed like the fathers because of the heroes being captured by guards and not being able to get to another country. The emotions the refugees and asylum seekers most often experienced and felt, such as loneliness, powerlessness, impotence, homelessness and landlessness, are conveyed to the reader realistically in the narrative through indicators formed from the unsounded values as in the expressions, “‘You are not allowed to cross the border. Turn back!’ yelled the angry guard. We had no place to go. We were very, very tired. I was quite scared of the sounds coming from within the darkness in the depths of the forest.” Obstacles that were necessary to overcome throughout the journey were constantly encountered, like sometimes a wall, a border, or the sea, and laid the groundwork for the dangers they would be able to live with: “There was a great sea. A huge sea stretching as far as the eye could see. Along the way we told each other stories with those that were in the ship’s hull. It wasn’t a fairy princess tale, but...there were terrible and dangerous monsters in the tales hiding under the sea and waiting to feed on us when our boat turned over.” The heroes’ movement and continuity are provided by constantly changing the location, continuing from one vehicle to the next. At the end of the story, the heroes leave their land travels for journey on the sea, which many refugees have actually experienced, in fact. “As the waves grew, our boat shook more and more, it never stopped swaying. As if the sea would never end.” The narrative includes as many indicators of the lack of well-being as much as positive ones that give hope. The language and style of this narrative in the story does not show a pessimistic point of view; it shows the hopeful and optimistic viewpoint is dominant:

This time we began to tell each other another story. There were dancing fairies of goodness in the green forests of the country we were trying to get to. These beautiful fairies would give us charms to end the war in our country.

The indicator of the sunrise, the revival of the whole world and life again after the end of a day, hints at finding life and symbolizes the end of the dangerous sea journey emphasizing, “We saw the shore for the first time in days as the sun rose,” and “Swaying to and fro our ship approached the shore,” and the hopeful end of the story with “My mother said we were lucky to still be together.” Despite all the experienced fear, anxiety, and unknowns, the mother and children still being together represents there is hope for beginning a new life again. “I looked at the birds flying as if they were stretching out from the train and following us in the sky. The birds were migrating just like us. Their journey too was very long, but they didn’t have to cross any border. Maybe one day, we too will find a new home just like these birds. A safe home where we can start all over...”

At the end of the story, by the child subject not belonging to an identified place with lives of its own, the similarity established among the birds migrating for staying alive

and being able to continue living symbolizes the millions of people today on migration paths who have been forced to leave their countries. The single hope of these people, who have been labeled as migrants, asylum seekers, and refugees, is to be able to begin anew their lives anywhere in the world and their stories “in a safe home.”

Kaynakça/References

- Akgün, A. (2015). Edebiyatımızda göç ve göçmen edebiyatları üzerine bir değerlendirme. *Göç Dergisi*, 2(1), 69–84.
- Aytekin, H. (2008). Çocuk edebiyatında ölüm teması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 89–102.
- Çakır, S. (2015). *Peter Bichsel'in Çocuk Hikayeleri adlı yapıtındaki eğitsel kavramların göstergebilimsel çözümlemesi* (Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Günay, V. D. (2002). *Göstergebilim yazıları*. İstanbul: Multilingual.
- Günay, V. D. (2008). Görsel okuryazarlık ve imgenin anlamlandırılması. *Art-e Sanat Dergisi*, 19. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/193366> adresinden edinilmiştir.
- Kıran, A. ve Kıran, Z. (2011). *Yazınsal okuma süreçleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kıran, Z. ve Kıran, A. (2010). *Dilbilime giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Paksu, Sevde, Z. (Ed.). (2017). *Çocuk Edebiyatı Muhabbeti*. 1(Kasım). <http://tazekitap.com/wp-content/uploads/2017/12/cocuk-edebiyati-muhabbeti-dergisi.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Rifât, M. (1982). *Genel göstergebilim sorunları – Kuram ve uygulama*. İstanbul: Alaz Yayınları.
- Rifât, M. (1990). *Dilbilim ve göstergebilimin çağdaş kuramları*. İstanbul: Düzlem Yayınları.
- Sivri, M. ve Örkün, B. (2014). *Çocuk ve gençlik edebiyatında göstergebilimsel bir uygulama: Aytül Akal*. İzmir: Uçanbalık Yayıncılık.
- Şen, E. (2016). Çocuk edebiyatında bir yaşam gerçekliği olarak ölüm olgusu üzerine bir inceleme (Sevim Ak örneği). *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 14–23.
- Şirin, R. M. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tüfekci Can, D. (2014a). *Çocuk edebiyatı kuramsal yaklaşım*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Tüfekci Can, D. (2014b). *Çocuk edebiyatı giriş*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Uçan, H. (2016). *Yazınsal eleştiri ve göstergebilim*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Ural, S. (2006, Ekim). *Çocuk edebiyatı yapıtlarındaki yaşam gerçekliği*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri.
- Yakar, M. Y. (2017). Türk çocuk edebiyatında göç olgusu. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 58, 339–353.